

dwarsbeuk en stelt voor St Jan den Dooper tegen een boom en, vóór hem, moeders met kinderen.

Wapengilden ⁽²⁸⁾. — Nu blijft er nog een woord te zeggen over de gilden, die elk hun beschermheilige hadden. Hem ter eere moesten al de gildebroeders op zijn feestdag de mis bijwonen, op straf van boete; hem ter eere plaatsten zij in vele gevallen een altaar, een beeld en een geschilderd glasraam in de kerk; op zijn feestdag vierden zij ook feest op de kosten der gilde.

Van de vier wapengilden was wellicht de oudste deze van den handboog, ook *St Sebastiaansgilde* geheeten. In 1404 gesticht en bij 't einde der XV eeuw door hertog Maximiliaan bevestigd, bezat deze gilde een kapel met een altaar van St Sebastiaan in de groote kerk, op de plaats welke thans door de kapel van O. L. Vrouw van Lourdes is ingenomen. De beeltenis van den heilige en het wapen der gilde, twee gekruiste pijlen, stonden tot vóór enkele jaren nog in 't raam van die kapel.

Het eerste artikel hunner kaart schreef voor dat alle gildebroeders jaarlijks het feest van St Sebastiaan plechtig zouden vieren en dien dag niet zouden werken: wie aan dit voorschrift te kort kwam, zou één gulden boete betalen tot onderhoud van St Sebastiaan's altaar. Wie op zijn feestdag niet, in 't gewaad der gilde, in de processie ging, zou zes stuivers betalen (art. 27).

De voetboog- of kruisbooggilde van *St Joris* ontstond wellicht ook vóór 't jaar 1428. Zij bezat insgelijks een kapel en een altaar aan haar patroon toe-

---

(28) *R. Verstreyden*. Op. cit. I, bl. 32-59.

Opschriften van de collegiale en parochiale kerk der H. Waltrudis, bl. 8-10.

gewijd, op de plaats der huidige Ste Anna-kerk. Aan dit altaar was een kapelrij verbonden, waarvan het bevestigingsrecht toebehoorde aan 't bestuur der St Jorisgilde. Deze luisterde ook de processie op en kocht in 1682 zelfs een nieuw vaandel aan. Het feest van St Joris werd den 23 April gevierd. In 't raam staat driemaal 't wapen der St Jorisgilde; het beeld van den heilige, dat vroeger boven 't altaar dezer gilde stond, wordt thans nog op 't St Antonius-altaar, nevens de oude sacristij, bewaard.

De Kolveniersgilde van *St Antonius* ontstond den 4 Mei 1512 uit de geestelijke broederschap van St Antonius, die reeds in 1421 bestond. Op den grafsteen van Jan Muyndelaers (+ 1665), vaandrig dezer gilde, ziet men haar zinnebeeld: twee buksen in kruisvorm saamgebonden, met ernaast de letters S.A. (St Antonius) en eronder een St Antonius-kruis. Hetzelfde wapen staat gebeiteld op de voetstukken van de kolommen van 't St Antonius-altaar, en geschilderd in 't glasraam van dezelfde kerk, samen met 't beeld van den heilige en 't jaartal 1588. Vóór het altaar, waarboven thans het beeld van St Antonius van Padua staat, hangt eene oude schilderij met de voorstelling der: Bekoring van St Antonius, kluizenaar, en in de sacristij berust nog zijn borstbeeld, dat vroeger op 't altaar stond.

De kaart der gilde maakt gewag van 't bereiden van kost en drank tegen St Antoniusdag (17 Januari), om alzoo twee of drie dagen genoeglijk en vriendelijk goeden sier te maken.

In de tweede helft der XVI eeuw ontstond de Jonge Kolveniersgilde, wellicht een afgescheurde tak van de voorgaande, onder het patroonschap van *St Christoffel* en *St Jacobus den Meerdere*. Hun patroonfeest werd met plechtige mis aan 't St Christoffel-altaar

en met een feestmaal gevierd den 25 Juli. Reeds in de XIV eeuw ontstond de gilde der volders, goedgekeurd den 15 September 1412. Een oud gekleurd beeldje van St Christoffel, steunend op een zwaren stok en 't Kindje Jezus op de schouders dragend, dagteekent misschien uit de XIV eeuw en werd waarschijnlijk door de voldersgilde aangekocht. De vogel, op den stok van den heilige gezeten, schijnt echter een verband met de schuttersgilde aan te duiden. Thans prijkt het nog in de Ste Waldetrudiskerk in den kooromgang aan den evangeliekant.

Sedert eenige jaren werd St Christoffel door automobilisten, motocyclisten en fietsers tot patroon verkozen. Voor hen werd er eene broederschap van St Christoffel in de groote kerk te Herenthals opgericht door Z. E. Kard. Van Roey, den 29 Maart 1929. De plechtige wijding der autos en motos heeft jaarlijks plaats den tweeden Zondag van Juli, en op den feestdag van St Christoffel (25 Juli) wordt er een plechtige H. Mis opgedragen ⁽²⁹⁾.

Na de wapengilden komen de *ambachtsgilden* ⁽³⁰⁾ aan de beurt.

Van de vóór 1559 te Herenthals wettig erkende ambachten, vierden de schoenmakers *St Steven*, *St Lucia* en *St Job* met plechtige mis en feestmaal; de wevers, *St Severus* (het wapen van het wolleweversambacht stond eertijds in 't 7^e vensterraam van den linkerzijbeuk); de brouwers, *St Arnoldus*; de smeden, *St Elooi*; de merceniers of kremers (marktkramers), *St Niklaas* ⁽³¹⁾; de bakkers, *St Aubertus* (het wapen van 't bakkersambacht met het jaartal 1620 stond voorheen in 6^e vensterraam in den linkerzijbeuk); de

(29) Het Kempenland, 14 April 1929.

(30) R. Verstreyden, op. cit. I, bl. 12-32.

Opschriften in de kerk te Herenthals, bl. 25.

(31) Wellicht was een klein gekleurd beeld van St Niklaas met drie kinderen in eene kuip 't eigendom dezer gilde.

Uit het boek : Studien over Herenthals
N° 1

Volksdevoties en volksgebruiken
In Oud-HERENTHALS en OMTREK

Door J.Lauwerys

Jubileum-uitgave van het Herenthalsch Davidsfonds (1903-1928) voor zijn 350 leden

